

Edzők és testnevelő tanárok inkluzivitással kapcsolatos hatékonysága és attitűdjei

Tartalom

1. Irodalmi háttér.....	1
Bevezetés	1
A homonegativitás és a sport.....	2
Az edzői és tanári hatékonyság	4
A testnevelők és edzők attitűdjei	5
2. Célkitűzések és hipotézisek	6
3. Anyag és módszerek	7
4. Eredmények bemutatása	8
5. Összefoglalás	11
6. Irodalomjegyzék	13

1. Irodalmi háttér

Bevezetés

A sport és a testmozgás fizikai és mentális jóllétet pozitívan befolyásoló hatása jól ismert, ezért fontos, hogy a társadalom számára minél szélesebb körben elérhetőek legyenek a különböző mozgásformák. Azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni azt, hogy a sportkörnyezet a hátrányos megkülönböztetés színtere is lehet. Ez gyakran érinti a homoszexuális sportolókat, melynek következtében sok LMB személy nem éli meg biztonságosnak a sportkörnyezetet (Smits és mtsai., 2021). Az LMB közösség tagjai fokozottan kitétek bizonyos egészségügyi kockázatoknak (mentális betegségek, szerhasználat, öngyilkossági kísérlet) (Hall, 2018), ezért kiemelten fontos lenne, hogy a sporttevékenységekben való aktív részvétellel támogathassák és fejleszthessék mentális egészségüket.

2024-es kutatásunkban azt tapasztaltuk, hogy a versenysportolók szignifikánsan homonegatívabbnak bizonyultak azoknál, akik nem sportolnak versenyszerűen (Fülöp és mtsai., 2024). Ez a kutatási eredmény további kérdéseket vet fel, többek között azzal

kapcsolatban, honnan eredhetnek a sportkörnyezetben fellépő negatív attitűdök. Az edzők és testnevelők hozzáállása és világnézete befolyásolja sportolóik és tanítványaik személyiségét, valamint hatással van normarendszerük kialakulására (Ulug és mtsai., 2011), így az ő szemszögükből kívánjuk megvizsgálni ezt a kérdéskört.

A homonegativitás és a sport

A homoszexuális személyekkel szembeni attitűdök leírására számos kifejezés létezik. A homonegativitás, a homofóbia vagy épp a heteronormativitás hasonlóan tűnő, mégis elkülöníthető fogalmak. A heteronormativitás a heteroszexualitást fogadja el társadalmi normának, ezzel az egyéb szexuális irányultságokat nem elismerhetőként vagy épp elfogadhatóként kezelve (Macgillivray, 2000). A homofóbia a homoszexuális személyekkel szembeni érzelmek megnyilvánulását jelenti, míg a homonegativitás magában foglalja a fenti fogalmakat, valamint a homoszexuális személyekkel szembeni kognitív hiedelmeket is (Hudson & Ricketts, 1980).

A homonegativitásra több tényező is hatással lehet. Jellemzően pozitívabb attitűdökkel rendelkeznek a nők, a nem vallásosak és akik nem járnak templomba, valamint azok, akik tanulmányaikban előrébb tartanak. A homoszexuális személyekkel való személyes kapcsolat szintén csökkentheti a negatív attitűdök mértékét (Holland és mtsai., 2013). Emellett világnézet alapján is mutatkozik különbség: azok, akik szabadelvűek kevésbé bizonyulnak homonegatívnak, mint azok, akik konzervatívnak vallják magukat (Török és mtsai., 2018).

A homonegativitás egyik formája az internalizált homonegativitás (IH), ami azon jelenségre utal, amikor az LMB személyek tudatosan vagy tudattalanul beépítik a magukról alkotott képükbe a nemmel és szexualitással kapcsolatos társadalmi meggyőződéseket (Berg és mtsai., 2016). Magas mértéke az élet számos olyan területére negatív hatással lehet, mint a szexuális egészség, a szexuális orientáció elfogadása, az önbecsülés vagy épp a társas szocializáció (Rosser és mtsai., 2008). Továbbá fokozza az alkoholizmus, az étkezési zavarok és az öngyilkosság kockázatát (Currie és mtsai., 2004).

A homonegativitás megjelenési formái és eredete hasonlóak a más kisebbségi csoportokat érintő hátrányos megkülönböztetéshez (Morrison és mtsai., 2005), így más negatív attitűdökhöz hasonlóan csökkentheti a mentális egészség mértékét (Cox-Wingo & Poirier, 2019).

A homonegativitás a sportban fokozottan jelen van (Denison és mtsai., 2021; Halbrook és mtsai., 2019). Ennek oka lehet, hogy a sportkörnyezet hagyományosan idealizálja a

maszkulinitást (Baiocco és mtsai., 2018), ami eredményezheti az ennek a normának nem megfelelő viselkedés – azaz a femininnek elkönyvelt homoszexualitás – hátrányos megkülönböztetését. Ez nem csupán az LMB személyeket érintheti negatívan: azon férfiak, akik nem „elég férfiasak”, szintén célpontjai lehetnek a homoszexuális személyekkel szembeni agresszióknak (Smits és mtsai., 2021) vagy az őket célzó vicceknek (Roper & Halloran, 2007). A nők is a homonegativitás áldozatai lehetnek. A sportoló nőket gyakran - szexualitásuktól függetlenül – homoszexuálisnak könyvelik el sportban való részvételük miatt, melyet a maszkulinitással azonosítanak (Kauer & Krane, 2006). Ugyanakkor a sportoló férfiakra feltételezik, hogy heteroszexuálisok (Anderson és mtsai., 2016).

Az elmúlt években azonban az LMB személyek társadalmi megítélése sokat javult (Wilson, 2020). Bizonyos kutatások szerint ez a változás a sportkörnyezetben is megjelent, így befogadóbb közeggé téve azt a homoszexuális személyek számára (Anderson, 2012; Anderson és mtsai., 2016; Magrath és mtsai., 2015). Más kutatások azonban vitatják ezt (O'Brien és mtsai., 2013) és felhívják a figyelmet arra, hogy bár az eredmények bizonyos esetekben pozitívnak tűnhetnek, a téma érzékenysége miatt elhamarkodott lehet azt mondani, hogy a sportban megjelenő homonegativitás már nem jelent problémát (Rollé és mtsai., 2022). Emellett nem elhanyagolható, hogy az előbb említett kutatások főként nyugati országokban (USA, Egyesült Királyság) zajlottak, ahol az LMB személyekkel szembeni előítéletek megszűnése gyorsabb folyamat lehet, mint más országokban. Magyarországon az LMB személyek 86% érzi úgy, hogy a homonegativitás megjelenik a sportban (Szlávi, 2023), valamint Van Den Akker és munkatársainak (2013) kutatása szerint hazánk európai szinten a homoszexualitást leginkább elítélő országok közé tartozik. Hazai viszonylatban szinte egyáltalán nem történtek még kutatások a témához kapcsolódóan, így nem tudhatjuk, hogy a nyugati országok tendenciáit a hazai sportkörnyezet is követi-e.

A homonegativitás következtében a homoszexuális személyek gyakran nem élik meg biztonságosnak a sportkörnyezetet, így előfordulhat, hogy inkább elkerülik a csapat- és kontaktsportokban, vagy egyéb fizikai aktivitásban való részvételt a korábbi negatív tapasztalatok vagy az azoktól való félelem miatt (Smits és mtsai., 2021; Hartmann-Tews és mtsai., 2021). A homonegativitás következtében elveszíthetik érdeklődésüket a sport iránt, felhagyva végül a sporttevékenységgel (Halbrook és mtsai., 2019). Ez, valamint a diszkrimináció mentális egészségre gyakorolt negatív hatása az LMB személyek részleges, vagy teljes kizárásához vezethet a sport mentális és fizikai jóllétet pozitívan befolyásoló hatásaiból (DeFoor és mtsai., 2018).

A homoszexuális személyekkel szembeni negatív attitűdöknek számos formája van, bár napjainkra azok látványos manifesztációi (pl. fizikai erőszak) csökkenést mutatnak. Ez nem jelenti azt, hogy az LMB személyek diszkriminációja megszűnt volna. Morrison és munkatársai (2005) szerint az előítéletek más, kevésbé észrevehető formákban jelennek meg, mint például a szociális távolságtartás. Szintén jelen lehetnek a nemekkel és a teljesítménnyel kapcsolatos előítéletek, vagy a szóbeli bántalmazás (Baiocco és mtsai., 2020). Továbbá gyakori a sportkörnyezetben megjelenő heteronormativitás és azzal kapcsolatos megjegyzések, melyek miatt a sportolók úgy érzik, nem lehetnek őszinték szexualitásukkal kapcsolatban (Oswalt & Vargas, 2013).

Az edzői és tanári hatékonyság

Mielőtt bemutatnánk az edzői és tanári hatékonyságot, fontos tisztázni, hogy az angol nyelvű irodalomban a hatékonyság kifejezésére két szót használnak: efficacy vagy self-efficacy, ami önhatékonyságként fordítható és arra utal, hogy az egyén mit érez végrehajthatónak meglévő képességeivel (Bandura, 1978), és effectiveness, ami a kívánt eredmények elérésének hatékonysága (Betto & Garengo, 2023). Jelen munkánkban hatékonyság alatt az előbbit értjük.

A Bandura (1978) által kidolgozott önhatékonyság elméletre alapozva kezdték el vizsgálni a hatékonyság specifikus formáit, mint például az edzői (Feltz és mtsai., 1999) és tanári hatékonyságot (Gibson & Dembo, 1984). Ezen belül is megkülönböztethetők olyan részterületek, mint az LMB személyek edzésében mért hatékonyság, vagy a fogyatékkal élők inkluzív testnevelésének hatékonysága.

A tanári hatékonyság a pedagógusok azon érzésének a mértéke, hogy pozitív hatást tudnak gyakorolni diákjaik tanulására. Az edzői hatékonyság ehhez hasonló, azonban ezesetben a versenyteljesítményre gyakorolt hatás is szerepet kap (Feltz és mtsai., 1999). A tanári és edzői hatékonyságot több olyan tényező is befolyásolhatja, mint a képzési háttér minősége, a diákok és sportolók képességei, a közösség részéről (iskola, egyesület, szülők stb.) érkező támogatás, a szakmában eltöltött évek száma (tapasztalat) és a korábbi sikerek megléte (Myers és mtsai., 2005). Az edzői hatékonyság jelentős hatással bírhat a sportolók és a csapatok elégedettségére és eredményességére valamint meghatározhatja az edző viselkedését (Myers és mtsai., 2005), a magas hatékonysággal bíró edzők nem csupán az eredményesség növelését érik fontosnak, hanem személyes ügyeikben is segítenek a sportolóknak (Vargas-Tonsing & Oswalt, 2009).

Az edzői és tanári hatékonyság az LMB személyek inklúziójával kapcsolatban is megjelenhet. Sportkörnyezetben való mérésére Vargas-Tonsing és Oswalt 2009-ben megalkotta a „Hatékonysági skála meleg, leszbikus és biszexuális sportolók edzéséhez” kérdőívet. Jelenleg a hatékonyság ezen formájával kapcsolatos kutatási eredmények testnevelői mintán még nem ismertek, azonban a tanárokat vizsgálva a kutatások következtetései egybehangzóak: a pedagógusoknak jobb felkészítésre lenne szükségük, hogy LMB tanítványaikat és a velük kapcsolatos kérdéseket megfelelő módon tudják kezelni (Brant & Willox, 2021; Jones és mtsai., 2021). Más területen azonban vizsgálták a testnevelők hatékonyságát: a fogyatékkal élő tanítványok inklúziója kapcsán azt tapasztalták, hogy azok a testnevelők, akik részt vettek adaptált testnevelési kurzusokon, magasabb szintű hatékonyságot és pozitívabb attitűdöket mutattak (Antala és mtsai., 2022). Ez is igazolja, hogy a tanári képzés minősége befolyásolhatja a hatékonyságot, így az LMB specifikus témák integrálása az egyetemi képzésbe a testnevelők hatékonyságának növeléséhez vezethet.

Az edzőkkel kapcsolatos kutatások egyelőre szintén nem kiterjedtek és több kérdésben nincs konszenzus. Halbrook és Watson (2018) kutatása alapján a fiatalabb edzők, a nem vallásos személyek, valamint azok, akik dolgoztak együtt nyíltan homoszexuális sportolóval vagy van személyes kapcsolatuk homoszexuális személlyel, hatékonyabbak a szexuális kisebbségek inklúziójában. Vargas-Tonsing és Oswalt (2009) továbbá azt tapasztalta, hogy a nők hatékonysága magasabb, azonban Halbrook és Watson (2018) kutatásában ez az eredmény nem jelent meg. Halbrook és munkatársai (2019) Vargas-Tonsing és Oswaltal (2009) összehangban arról számoltak be, hogy az LMB ügyekkel kapcsolatos tájékozódásban érezték magukat a legkevésbé hatékonyak, melyre megoldás lehet az edzői képzésbe épített edukációs tartalom. Bár az edzők magas fokú hatékonyságot jelentettek az eddigi kutatásokban az LMB személyek edzésével kapcsolatban, az eredmények értelmezését megnehezíti a téma érzékenysége, valamint előfordulhat, hogy azon személyek vesznek részt inkább a vizsgálatokban, akik már amúgy is pozitívabb attitűdökkel rendelkeznek (Vargas-Tonsing & Oswalt, 2009).

A testnevelők és edzők attitűdjei

Az edzők és a testnevelők központi szerepet töltenek be a sportkörnyezet inkluzivitásának kialakításában és növelésében (Halbrook és mtsai., 2019). Személyiségük és cselekedeteik meghatározzák az előítéletesség és hátrányos megkülönböztetés jelenlétét, valamint tanítványaik normarendszerének kialakulását (Oswalt & Vargas, 2013). Bár az edzők egyre több területen nyitottak és érzékenyek a társadalmi problémákra (pl. etnikai hovatartozás), az LMB

sportolók helyzete ritkán kerül előtérbe (Maurer-Starks és mtsai., 2008). Az LMB fiatalok egyre korábbi előbújása (16 éves kor körül) (Halbrook & Watson, 2018) miatt egyre több edző kerül olyan helyzetbe, amikor kezelnie kell a különböző szexuális irányultságokkal kapcsolatban felmerülő helyzeteket vagy egy LMB tanítványa problémáit.

A testnevelők sok szempontból hasonló helyzetben vannak mint az edzők, hiszen nem csak tanárok, sportszakemberek is. Viselkedésükkel befolyásolják a testnevelési környezet kialakítását, így előítéletességük súlyosabb következményekkel járhat, mint más társadalmi csoportok negatív attitűdjei (Török és mtsai., 2018). A tanárok meghatározó szerepet töltenek be a diákok közti hátrányos megkülönböztetés csökkentésében és az áldozatok támogatásában (Nappa és mtsai., 2018), ezért a testnevelők nyitott hozzáállása elengedhetetlen az LMB fiatalok számára biztonságos környezet kialakításában, hiszen az iskolán belül a testnevelési környezetben fokozottan megjelenhet a homonegativitás és a heteronormativitás (Berg & Kokkonen, 2022). A befogadó környezet kialakítását elősegíthetik a testnevelők a nemi sztereotípiák leépítésével és az inkluzív nyelvhasználattal (Berg & Kokkonen, 2022). Jelentőségük ellenére több kutatás is megerősítette (O'Brien és mtsai., 2013; Amodeo és mtsai., 2017), hogy a testnevelőtanár szakos hallgatók homonegatívabbak, kevésbé vannak tisztában a témában megjelenő fogalmakkal és előítéletesebbek, mint más csoportok.

2. Célkitűzések és hipotézisek

Kutatásunk célja, hogy megismerjük az edzők és testnevelők attitűdjeit homoszexuális tanítványaikhoz és sportolóikhoz, valamint, hogy mennyire képesek számukra megfelelő környezetet teremteni. Hosszú távú célunk feltérképezni a magyar sportkörnyezetben megjelenő homonegativitás mértékét és annak hatását az LMB sportolókra. Ehhez a jelen dolgozat a sportszakemberek, ezen belül a testnevelők és edzők attitűdjeinek vizsgálatával járul hozzá.

Az LMB személyek edzésének, valamint tanításának hatékonysága mellett vizsgáltuk az edzők és testnevelők homonegativitásának mértékét, valamint ezek összefüggéseit.

Hipotézisek:

H1: Feltételezzük, hogy a hatékonyság és a homonegativitás között negatív kapcsolat figyelhető meg.

H2: Feltételezzük, hogy az életkor negatív irányú kapcsolatot mutat a hatékonysággal és pozitív irányút a homonegativitással.

H3: Feltételezzük, hogy az edzők és a testnevelők között különbség van a hatékonyság, a homonegativitás és az észlelt elfogadás szempontjából.

3. Anyag és módszerek

Eljárás és adatfelvétel:

Kutatásunkban 18 év feletti, testnevelőként és/vagy edzőként dolgozó személyeket mértünk fel, kényelmi mintavétellel. Az adatgyűjtés 2024-ben zajlott le hat hónap alatt, áprilistól szeptemberig. A kutatást a Magyar Testnevelés és Sporttudományi Egyetem Kutatásetikai Bizottsága jóváhagyta (MTSE-KEB/No30/2024). A kutatásban résztvevőket tájékoztattuk a vizsgálat céljáról, a mérőeszközök tartalmáról. A kérdőívek felvételére egy internetes platformon (Qualtrics), felügyelet nélkül került sor, önkéntes beleegyezéssel. A kérdőívsomag kitöltése kb. 15-20 percet vett igénybe. A kérdőívek felhasználására az engedélyeket megkaptuk az eredeti szerzőktől.

Az adatállomány feldolgozása az SPSS (Version 22.0) programmal történt. Több statisztikai módszert alkalmaztunk: leíró statisztika, egyszempontos varianciaanalízis, független mintás t-próba, Pearson-féle korrelációs módszer, lépésenkénti lineáris regresszió.

Mérőeszközök:

Az kérdőívsomag tartalmazott szociodemográfiai adatokra (pl.: nem, életkor, foglalkozás) vonatkozó kérdéseket, valamint két tíz fokú Likert-skálát, ahol a kitöltők arra adtak választ, mennyire tartják magukat elfogadónak a kisebbségekkel, valamint a szexuális irányultságokkal szemben (1- egyáltalán nem, 10- teljes mértékben).

Hatékonysági skála meleg, leszbikus és biszexuális sportolók edzéséhez (Vargas-Tonsing & Oswalt, 2009):

A kérdőív az edzők LMB személyek edzésében mutatott hatékonyságát vizsgálja (Cronbach- α : 0.92) 20 kérdést tartalmaz, melyekre a válaszadás egy 5 fokú Likert skálán történik (1: egyáltalán nem biztos; 5: teljesen biztos). A magasabb pontszám magasabb fokú hatékonyságot jelez. A kérdőív nem tartalmaz alskálákat, a kiértékelés összpontszám alapján történik. („Mennyire biztos abban, hogy képes azonos módon kezelni a sportolókat, szexualitásuktól függetlenül?” „Mennyire biztos abban, hogy képes inkluzív környezetet teremteni (értsd.: befogadó és ítéletektől mentes környezet?)”)

Modern Homonegativitás Skála (MHS) (Török és mtsai, 2018):

A felhasznált kérdőív Morrison és Morrison 2003-ban kifejlesztett skálájának magyar adaptációja (Cronbach- α : 0.91 az MHS-G és 0.90 az MHS-L alskálára) (Török és mtsai., 2018). A kérdőív két alskálát tartalmaz: MHS-G, mely a homoszexuális férfiakkal kapcsolatos homonegativitást vizsgálja, valamint MHS-L, mely a leszbikus nőkkel szembeni attitűdöket méri. Az alskálák 12 állítást tartalmaznak, az ezekkel való egyetértést 1-5-ig terjedő skálán kell jelezni (1 – egyáltalán nem értek egyet; 5 – teljes mértékben egyetértek). A magasabb MSH pontszám nagyobb mértékű előítéletelességet jelöl.

A kérdőív a modern előítéleteket kívánja felmérni a korábbi skálákkal szemben, ahol a homonegativitás vallási, morális vagy biológiai eltérésre alapozó előítéletek következménye (Török és mtsai, 2017). Morrison és Morrison (2003) szerint a homonegativitás megváltozott, így a felhasznált kérdőív az alábbi előítéletekre fókuszál: az LMB személyek jogtalanul kívánnak előnyt szerezni szexualitásuk túlzott hangsúlyozásával, valamint a szexuális alapú diszkrimináció nem valós probléma. („Sok homoszexuális különleges előjogok megszerzésére használja a szexuális orientációját.” „A homoszexuálisoknak abba kellene hagyniuk, hogy másokra erőltessék az életmódjukat.”)

4. Eredmények bemutatása

A minta elemszáma 227 fő, a kitöltők átlagéletkora 34,8 év (SD=13,5). A válaszadók 46,3%-a nő (n=105) és 53,7%-a férfi (n=122). A kitöltők 13,7%-a (n=31) dolgozott kizárólag testnevelőként, 26%-a (n=59) pedig testnevelőként és edzőként is. A fennmaradó 60,4% (n=137) edzőként tevékenykedik.

A kitöltők több, mint 90%-a városban dolgozik: 104 személy (45,8%) a fővárost, 105 személy (46,3%) pedig várost jelölt meg a munkavégzés helyszínéneként. A fennmaradó 18 kitöltő községben (n=11, 4,8%) és falun (n=7, 3%) látja el munkáját. A kitöltők 37,4%-a (n=86) csupán középfokú végzettséggel rendelkezik. Az edzők között jóval magasabb volt azon személyek száma, akik nem rendelkeznek semmilyen felsőfokú végzettséggel (37%, n=84). Ezzel szemben mind a testnevelőknél, mind a testnevelő és edzőknél mindössze 1-1 olyan kitöltő van, aki csak középfokú végzettséggel rendelkezik.

A foglalkozás és életkor szerinti összehasonlítás:

Statisztikai analízisünk során először összehasonlítottuk a testnevelőket, az edzőket és azokat, akik mindkét területen tevékenykednek a hatékonyság és a homonegativitás szempontjából. Az egyszempontos varianciaanalízis során azt tapasztaltuk, hogy a három csoport között nincs

szignifikáns eltérés (hatékonyság: $F(2, 205)=0,511$, $p=0,601$); homonegativitás: $F(2)=0,024$, $p=0,976$)). (1. táblázat)

Ugyanilyen összehasonlítást végeztünk a különböző életkori csoportok között, azonban itt sem jelent meg szignifikáns különbség (hatékonyság: $F(3,203)=2,472$, $p=0,063$); homonegativitás: $F(3,206)=0,205$, $p=0,878$)). (2. táblázat)

1. táblázat. Foglalkozás szerinti összehasonlítás - egyszempontos ANOVA

		N	M	SD	F	p
Hatékonyság	edző	137	74,24	22,84	0,511	0,601
	testnevelő és edző	31	74,37	21,95		
	testnevelő	59	77,66	18,93		
	összes	227	75,21	21,64		
Homonegativitás	edző	137	38,45	8,38	0,024	0,976
	testnevelő és edző	31	38,13	7,91		
	testnevelő	59	38,24	8,19		
	összes	227	38,35	8,23		

2. táblázat. Életkor szerinti összehasonlítás - egyszempontos ANOVA

		N	M	SD	F	p
Hatékonyság	18-29 év	96	71,11	22,95	2,472	0,063
	30-39 év	44	77,33	22,63		
	40-49 év	46	80,49	17,25		
	50 év felett	41	78,83	18,27		
	összes	227	75,48	21,34		
Homonegativitás	18-29 év	96	38,4	6,69	0,25	0,861
	30-39 év	44	39,13	7,37		

	40-49 év	46	37,95	10,03		
	50 év felett	41	37,58	10,31		
	összes	227	38,3	8,23		

Nemek szerinti különbségek:

A nemek szerinti különbséget kétmintás t-próbával vizsgáltuk. Azt tapasztaltuk, hogy a férfiak szignifikánsan homonegatívabbak ($t(225)=2,044$, $p=0,042$), ami egybevág a szakirodalom kutatásaival. Azonban a hatékonyságban nem jelent meg szignifikáns különbség ($t(225)=-1,391$, $p=0,166$). (3. táblázat)

3. táblázat. Nemek szerinti összehasonlítás - kétmintás mintás T-próba

		N	M	SD	t	p
Hatékonyság	férfi	122	73,25	21,90	-1,391	0,166
	nő	105	77,42	21,24		
Homonegativitás	férfi	122	39,42	8,82	2,044	0,042
	nő	105	37,11	7,34		

A hatékonyság és a homonegativitás kapcsolata:

A felmért tényezők közti együttjárást Pearson-féle korrelációval elemeztük. Kapcsolatot kerestünk a hatékonyság, a homonegativitás, valamint az észlelt elfogadás skálák között. Szignifikáns, negatív irányú, gyenge kapcsolatot találtunk a hatékonyság és a homonegativitás között ($r=-0,265$, $p<0,001$), valamint szintén negatív irányú, közepes erősségű kapcsolatot a homonegativitás és a szexuális irányultságok észlelt elfogadása között ($r=-0,362$, $p<0,001$). A hatékonyság és a szexuális irányultságokkal szembeni észlelt elfogadás között pozitív irányú, közepes erősségű kapcsolat áll fent ($r=0,448$, $p<0,001$). (4. táblázat)

4. táblázat. A hatékonyság és a homonegativitás közti kapcsolat - Pearson-féle korreláció

	Hatékonyság	Homonegativitás	Kisebbségek elfogadása
Hatékonyság	1	-	-

Homonegativitás	-0,265**	1	-
Kisebbségek elfogadása	0,282**	-0,223**	1
Szexuális irányultságok elfogadása	0,448**	-0,362**	0,589**

**p<0,001

A hatékonyságot befolyásoló tényezők:

Elemzésünk során szignifikáns regressziós modellt állítottunk fel ($F(2,52)=27,964$, $p<0,001$), melyben azt kerestük, mely tényezők vannak hatással a hatékonyságra. Két változó volt, mely szignifikáns hatással volt a függő változóra, első sorban a szexuális irányultságokkal szembeni észlelt elfogadás, másodsorban pedig a nem. Ezek a függő változó 51,8%-át magyarázzák ($r^2=0,518$). Nem volt szignifikáns hatással a hatékonyságra a kor, a homonegativitás, illetve a szakmában eltöltött évek száma. (5. táblázat)

5. táblázat. A hatékonyságot befolyásoló tényezők - lépésenkénti regressziós modell

	B	SD	β	t	p
Szexuális irányultságok elfogadása	4,341	0,608	0,687	7,139	<0,001
Nem ^a	-6,82	3,189	-2,138	-2,138	=0,037

^a1=férfi, 2=nő

5. Összefoglalás

Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy mely tényezők befolyásolják az LMB személyek edzésével kapcsolatos hatékonyságot, valamint, hogy van-e különbség a testnevelők és edzők között a vizsgálat során mért változók szempontjából.

Összegzésként elmondható, hogy a testnevelők és az edzők hasonlóan viszonyulnak a szexuális irányultságokhoz, hiszen sem a hatékonyságban, sem a homonegativitásban nem jelent meg szignifikáns különbség. Ez az eredmény érdekes lehet a szakirodalommal (a homonegativitás a sportban fokozottan jelen van (Halbrook és mtsai., 2019)), valamint korábbi kutatásunkkal összevetve (versenysportolók homonegatívabbak a nem versenysportolóknál (Fülöp és mtsai., 2024)), mely alapján feltételezhető lett volna, hogy az edzők magasabb pontot érnek el a homonegativitás skálán. Mivel nem áll rendelkezésünkre megfelelő kutatás, vizsgálatunk

eredményét nem tudjuk a magyar populáción belül más mintához mérni. Emiatt az, hogy a testnevelők és edzők homonegativitása egyaránt alacsony, átlagos, vagy magas a magyar társadalomban, nem felmérhető. Így annak felderítése, hogy az edzők negatív attitűdjei hatással vannak-e a sportkörnyezetben megjelenő fokozott homonegativitásra, további kutatások szükségesek.

Vizsgálatunk során azt tapasztaltuk, hogy az LMB személyek edzésének és tanításának hatékonyságára leginkább az észlelt elfogadás van hatással, azaz azok, akik elfogadóbbnak vallják magukat, valóban annak is bizonyultak. A szakirodalmi adatok eltérést mutatnak a hatékonyságot illetően, mivel bizonyos mintán az életkor (Halbrook & Watson, 2018), bizonyos mintán pedig a nem is (Vargas-Tonsing & Oswalt, 2009) szignifikáns összefüggést mutatott a hatékonyság mértékével. Így elmondhatjuk, hogy a hatékonyságot befolyásoló tényezők még nem tisztázottak. Az észlelt elfogadás hatékonyságot predikáló értéke azonban azt jelzi, hogy a kitöltők a valósághoz hűen fel tudták mérni, hogyan viszonyulnak a szexuális irányultságokhoz. Ezért a probléma tudatosítása és láthatóvá tétele a szakemberek számára véleményünk szerint pozitív hatással lehet a hatékonyságra. Bár a hatékonyságban nem jelent meg különbség, a férfiak Holland és mtsai. (2013) eredményeivel összhangban homonegatívabbnak bizonyultak, melynek következtében akár akaratlanul is diszkriminálhatják homoszexuális tanítványukat (Oswalt & Vargas, 2013). Ennek elkerülése érdekében érdemes lehet a férfi testnevelők és edzők figyelemfelkeltésére fókuszálni a témával kapcsolatban. A pszichoedukáció és az érzékenyítés segítséget adhatnak, hogy nemtől és kortól függetlenül növeljék a sportszakemberek szexuális irányultságokkal szembeni elfogadását, ezúton pedig az LMB személyekkel való együtt dolgozást és a mindenki számára inkluzív környezet kialakítását.

Kutatásunk számos lehetőséget nyit további vizsgálatok folytatására. Elsősorban érdemes lenne eredményeinket összehasonlítani egy sportkörnyezeten kívüli mintával, így felmérhetnénk, hogy a magyar populáción belül az edzők és testnevelők szexuális irányultságokkal szembeni attitűdjei hol helyezkednek el. Továbbá érdemes lehet homoszexuális sportolók tapasztalatait vizsgálni, hiszen a negatív attitűdökkel rendelkező személyek sokszor nehezen elérhetőek vagy nem kívánnak részt venni a kutatásban, esetleg a társadalmi elvárásoknak megfelelő válaszokat adnak, melynek következtében nehezen felmérhető a probléma kiterjedése. Az LMB személyek vizsgálatának köszönhetően azokon keresztül lehetne rávilágítani a sportkörnyezet problémáira, akik megélik azokat. A téma mélyebb megismerése érdekében a jövőben érdemes kvalitatív módszerekkel vizsgálni a kérdést.

Fontos megemlíteni, hogy kutatásunkban a téma érzékenysége, valamint a kérdőív önkitöltős jellege miatt az eredmények torzulhatnak, például, ha valaki nem mer őszinte választ adni, vagy ha ellenérzései miatt nem gondosan tölti ki a kérdőíveket. Szintén limitáló tényező lehet, hogy az oksági kapcsolatot nem tártuk fel bizonyos korreláló tényezők között (pl. homonegativitás és hatékonyság), azaz nem tudhatjuk, hogy a magasabb fokú homonegativitás eredményezi-e az alacsonyabb szintű hatékonyságot. Mindezek mellett azok, akik csupán testnevelőként dolgoznak alacsony százalékban töltötték ki a kérdőívet, ami megnehezíti összehasonlításukat az edzőkkel. Bár edzői körökben több kutatás is zajlott a témában, a testnevelők homonegativitása és hatékonysága mellőzött kérdés, így az ő vizsgálatuk kiemelt fontosságú.

Kutatásunk erőssége, hogy elsőként vizsgálja magyar környezetben az LMB személyekkel kapcsolatos edzői hatékonyságot és a homonegativitást edzők és testnevelők körében. A téma aktualitásának és a magyar kutatások hiányának következtében a további vizsgálatokat különösen fontosnak tartjuk. Eredményeink tükrében szeretnénk felhívni a figyelmet az érzékenyítés és a pszichoedukáció kiemelt szerepére, melyek segíthetik a sportszakembereket a befogadóbb sportkörnyezet kialakításában és az LMB személyek inklúziójában.

6. Irodalomjegyzék

Amodeo, A. L., Scandurra, C., Giami, A., Picariello, S., Vitelli, R., Valerio, P., & Valerio, G. (2017). Homophobia and transphobia in a sample of Movement Sciences students: Implications for physical education teachers and coaches. *La Camera Blu*, N° 17 (2017): Contesti sportivi e prospettive di genere. <https://doi.org/10.6092/1827-9198/5380>

Anderson, E. (2012). Inclusive Masculinity in a Physical Education Setting. *Boyhood Studies*, 6(2). <https://doi.org/10.3149/thy.0601.151>

Anderson, E., Magrath, R., & Bullingham, R. (2016). *Out in sport: The experiences of openly gay and lesbian athletes in competitive sport*. Routledge.

Antala, B., Průžek, M., & Popluhárová, M. (2022). Self-Efficacy and Attitudes of Physical Education Teachers towards Inclusion of Pupils with Disabilities. *Sustainability*, 14(20), 13292. <https://doi.org/10.3390/su142013292>

Baiocco, R., Pistella, J., Salvati, M., Ioverno, S., & Lucidi, F. (2018). Sports as a risk environment: Homophobia and bullying in a sample of gay and heterosexual men. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, 22(4), 385–411. <https://doi.org/10.1080/19359705.2018.1489325>

- Baiocco, R., Pistella, J., Salvati, M., Ioverno, S., & Lucidi, F. (2020). Sexual Prejudice in Sport Scale: A New Measure. *Journal of Homosexuality*, 67(4), 489–512. <https://doi.org/10.1080/00918369.2018.1547560>
- Bandura, A. (1978). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Advances in Behaviour Research and Therapy*, 1(4), 139–161. [https://doi.org/10.1016/0146-6402\(78\)90002-4](https://doi.org/10.1016/0146-6402(78)90002-4)
- Berg, P., & Kokkonen, M. (2022). Heteronormativity meets queering in physical education: The views of PE teachers and LGBTIQ+ students. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 27(4), 368–381. <https://doi.org/10.1080/17408989.2021.1891213>
- Berg, R. C., Munthe-Kaas, H. M., & Ross, M. W. (2016). Internalized Homonegativity: A Systematic Mapping Review of Empirical Research. *Journal of Homosexuality*, 63(4), 541–558. <https://doi.org/10.1080/00918369.2015.1083788>
- Betto, F., & Garengo, P. (2023). Coaching Effectiveness in Performance Measurement and Management: An Exploratory Review in the Industry 4.0 Era. *Proceedings of the 2023 14th International Conference on E-Education, E-Business, E-Management and E-Learning*, 256–260. <https://doi.org/10.1145/3588243.3588276>
- Brant, C. A. R., & Willox, L. (2021). Queering Teacher Education: Teacher Educators' Self-Efficacy in Addressing LGBTQ Issues. *Action in Teacher Education*, 43(2), 128–143. <https://doi.org/10.1080/01626620.2020.1776176>
- Cox-Wingo, V., & Poirier, S. (2019). Bullying and Mental Health. In R. Papa (Szerk.), *School Violence in International Contexts* (o. 115–129). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-17482-8_8
- Currie, M. R., Cunningham, E. G., & Findlay, B. M. (2004). The Short Internalized Homonegativity Scale: Examination of the Factorial Structure of a New Measure of Internalized Homophobia. *Educational and Psychological Measurement*, 64(6), 1053–1067. <https://doi.org/10.1177/0013164404264845>
- DeFoor, M. T., Stepleman, L. M., & Mann, P. C. (2018). Improving Wellness for LGB Collegiate Student-Athletes Through Sports Medicine: A Narrative Review. *Sports Medicine - Open*, 4(1), 48. <https://doi.org/10.1186/s40798-018-0163-y>

- Denison, E., Jeanes, R., Faulkner, N., & O'Brien, K. S. (2021). The Relationship Between 'Coming Out' as Lesbian, Gay, or Bisexual and Experiences of Homophobic Behaviour in Youth Team Sports. *Sexuality Research and Social Policy*, 18(3), 765–773. <https://doi.org/10.1007/s13178-020-00499-x>
- Feltz, D. L., Chase, M. A., Moritz, S. E., & Sullivan, P. J. (1999). A conceptual model of coaching efficacy: Preliminary investigation and instrument development. *Journal of Educational Psychology*, 91(4), 765–776. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.91.4.765>
- Fülöp, V., Kovács, K., & Gyömbér, N. (2024). Hallgatói negatív attitűdök és tapasztalatok vizsgálata a sport és testnevelés területén. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 25(109), 36–43.
- Gibson, S., & Dembo, M. H. (1984). Teacher efficacy: A construct validation. *Journal of Educational Psychology*, 76(4), 569–582. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.76.4.569>
- Halbrook, M. K., Watson, J. C., & Voelker, D. K. (2019). High School Coaches' Experiences With Openly Lesbian, Gay, and Bisexual Athletes. *Journal of Homosexuality*, 66(6), 838–856. <https://doi.org/10.1080/00918369.2017.1423222>
- Halbrook, M., & Watson, J. C. (2018). High school coaches' perceptions of their efficacy to work with lesbian, gay, and bisexual athletes. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 13(6), 841–848. <https://doi.org/10.1177/1747954118787494>
- Hall, W. J. (2018). Psychosocial Risk and Protective Factors for Depression Among Lesbian, Gay, Bisexual, and Queer Youth: A Systematic Review. *Journal of Homosexuality*, 65(3), 263–316. <https://doi.org/10.1080/00918369.2017.1317467>
- Hartmann-Tews, I., Menzel, T., & Braumüller, B. (2021). Homo- and transnegativity in sport in Europe: Experiences of LGBT+ individuals in various sport settings. *International Review for the Sociology of Sport*, 56(7), 997–1016. <https://doi.org/10.1177/1012690220968108>
- Holland, L., Matthews, T. L., & Schott, M. R. (2013). "That's So Gay!" Exploring College Students' Attitudes Toward the LGBT Population. *Journal of Homosexuality*, 60(4), 575–595. <https://doi.org/10.1080/00918369.2013.760321>
- Hudson, W. W., & Ricketts, W. A. (1980). A Strategy for the Measurement of Homophobia. *Journal of Homosexuality*, 5(4), 357–372. https://doi.org/10.1300/J082v05n04_02

- Jones, M. H., Hershberger, M. A., Goodrich, K. M., Hackel, T. S., & Love, A. (2021). Preservice Teachers' Self-Efficacy for Teaching LGBTQ Youth. *The Teacher Educator*, 56(4), 427–444. <https://doi.org/10.1080/08878730.2021.1927275>
- Kauer, K. J., & Krane, V. (2006). “Scary Dykes” and “Feminine Queens”: Stereotypes and Female Collegiate Athletes. *Women in Sport and Physical Activity Journal*, 15(1), 42–55. <https://doi.org/10.1123/wspaj.15.1.42>
- Macgillivray, I. K. (2000). Educational Equity for Gay, Lesbian, Bisexual, Transgendered, and Queer/Questioning Students: The Demands of Democracy and Social Justice for America's Schools. *Education and Urban Society*, 32(3), 303–323. <https://doi.org/10.1177/0013124500323003>
- Magrath, R., Anderson, E., & Roberts, S. (2015). On the door-step of equality: Attitudes toward gay athletes among academy-level footballers. *International Review for the Sociology of Sport*, 50(7), 804–821. <https://doi.org/10.1177/1012690213495747>
- Maurer-Starks, S. S., Clemons, H. L., & Whalen, S. L. (2008). Managing Heteronormativity and Homonegativity in Athletic Training: In and Beyond the Classroom. *Journal of Athletic Training*, 43(3), 326–336. <https://doi.org/10.4085/1062-6050-43.3.326>
- Morrison, T. G., Kenny, P., & Harrington, A. (2005). Modern Prejudice Toward Gay Men and Lesbian Women: Assessing the Viability of a Measure of Modern Homonegative Attitudes Within an Irish Context. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 131(3), 219–250. <https://doi.org/10.3200/MONO.131.3.219-250>
- Myers, N. D., Vargas-Tonsing, T. M., & Feltz, D. L. (2005). Coaching efficacy in intercollegiate coaches: Sources, coaching behavior, and team variables. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(1), 129–143. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2003.10.007>
- Nappa, M. R., Palladino, B. E., Menesini, E., & Baiocco, R. (2018). Teachers' Reaction in Homophobic Bullying Incidents: The Role of Self-efficacy and Homophobic Attitudes. *Sexuality Research and Social Policy*, 15(2), 208–218. <https://doi.org/10.1007/s13178-017-0306-9>
- O'Brien, K. S., Shovelton, H., & Latner, J. D. (2013). Homophobia in physical education and sport: The role of physical/sporting identity and attributes, authoritarian aggression, and social

dominance orientation. *International Journal of Psychology*, 48(5), 891–899.
<https://doi.org/10.1080/00207594.2012.713107>

Oswalt, S. B., & Vargas, T. M. (2013). How safe is the playing field? Collegiate coaches' attitudes towards gay, lesbian, and bisexual individuals. *Sport in Society*, 16(1), 120–132.
<https://doi.org/10.1080/17430437.2012.690407>

Rollè, L., Cazzini, E., Santoniccolo, F., & Trombetta, T. (2022). Homonegativity and sport: A systematic review of the literature. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 34(1), 86–111.
<https://doi.org/10.1080/10538720.2021.1927927>

Roper, E. A., & Halloran, E. (2007). Attitudes Toward Gay Men and Lesbians Among Heterosexual Male and Female Student-Athletes. *Sex Roles*, 57(11–12), 919–928.
<https://doi.org/10.1007/s11199-007-9323-0>

Rosser, B. R. S., Bockting, W. O., Ross, M. W., Miner, M. H., & Coleman, E. (2008). The Relationship Between Homosexuality, Internalized Homo-Negativity, and Mental Health in Men Who Have Sex with Men. *Journal of Homosexuality*, 55(2), 185–203.
<https://doi.org/10.1080/00918360802129394>

Smits, F., Knoppers, A., & Elling-Machartzki, A. (2021). 'Everything is said with a smile': Homonegative speech acts in sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 56(3), 343–360. <https://doi.org/10.1177/1012690220957520>

Szlávi, A. (2023). *Sport, Identity and Inclusion in Europe: The Experiences of LGBTQ People in Sport* (I. Hartmann-Tews, Szerk.). Taylor & Francis.

Török, Z., Rakovics, M., Péntzes, M., Terebessy, A., Pongor, V., & Csépe, P. (2018). A Modern Homonegativitás Skála magyarországi adaptációja. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 19(4), 357–383. <https://doi.org/10.1556/0406.19.2018.4.009>

Ulug, M., Ozden, M. S., & Eryilmaz, A. (2011). The Effects of Teachers' Attitudes on Students' Personality and Performance. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 30, 738–742.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.10.144>

Van Den Akker, H., Van Der Ploeg, R., & Scheepers, P. (2013). Disapproval of Homosexuality: Comparative Research on Individual and National Determinants of Disapproval of Homosexuality in 20 European Countries. *International Journal of Public Opinion Research*, 25(1), 64–86. <https://doi.org/10.1093/ijpor/edr058>

Vargas-Tonsing, T. M., & Oswalt, S. B. (2009). Coaches' Efficacy Beliefs towards Working Gay, Lesbian and Bisexual Athletes. *International Journal of Coaching Science*, 3(2), 29.

Wilson, K. (2020). Attitudes Toward LGBT People and Their Rights in Europe. In K. Wilson, *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.1335>

Lezárás dátuma:

2025.01.15.